

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae & politicae

Goclenius, Rudolph

Marpurgi Cattorum, 1601

CXVIII. Sintne actiones illa, quas per se nunquam susciperrumus, propter majus tamen in commodum effugiendum, vel insigne commodum adipiscendum, jam suscipimus, voluntariae an invitae

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109121)

agente diris devoentur, condemnantur & puniuntur.

PROBLEMA CXVIII.

Sintne actiones illa, quas per se nunquam suscipi- Thesia.
remus, propter maius tamen incommodum effugi-
endum, vel insigne commodum adipiscendum, iam
suscipimus, voluntaria an invita?

Verbi gratia. Jactura mercium, quam urgente te- Hypothe-
pestate mercatores faciunt, ut navibus oneratis naufra- sus.
gii periculū à se depellant, sine voluntaria an invita?

CONCLUSIO I.

Tales actiones sunt invita. Mercator non abjicit præcipites in mare merces sua voluntate.

PRINCIPIA SEU AXIOMATA.

Actio que ab externo principio nascitur, est violenta: Seu: quod suscipitur à vi coacto, est violentum. Actio que per se nunquam susciperetur, est violenta.

DEMONSTRATIO.

1. Quicquid per se nunquam susciperetur, est violentum:

Actiones istæ, quas propter majus incommodum effugiendum suscipimus, per se nunquam susciperentur:

Ergo actiones istæ sunt in violentis actionibus habendæ.

2. Cujus actionis primum principium est externum, illa est violenta.

Actionum

Actionum ejusmodi, quæ majoris mali metu suscipiuntur, primum principium externum est: Nam malum illud, quod impendet, primam impellendi ad agendum vim habet, cum fuga illius (mali) finis sit agenti propositus: finis autem sit primaria actionis causa impellens & determinans agentem.

Ejusmodi igitur actiones sunt violentæ.

3. Quod à vi coacto fit, est violentum.

Tales actiones de quibus hic agitur, à vi coacto fiunt.

Sunt igitur violentæ.

CONCLUSIO II.

Tales actiones sunt voluntariæ, non in vitæ.

PRINCIPIA.

Actiones morum æstimanda sunt temporis & loci circumstantiis. Violenti principium non est agens internum. Quæ prodeunt à principio interno, non dicuntur fieri invitè. Actiones morum vel laudantur, vel vituperantur, vel veniam seu indulgentiam impetrant.

DEMONSTRATIO.

I. Quæcunque actiones sunt voluntariæ illo tempore quo suscipiuntur, et simpliciter sunt voluntariæ. Actiones enim cum singulares sunt, locoq; & tempore definitæ, tales æstimandæ sunt, quales sunt eo tempore & loco, quibus suscipiuntur.

At ejus

At ejusmodi actiones eodem tempore quo suscipiuntur, sponte fiunt. Finis enim cujus gratia suscipiuntur ac fiunt, efficit illas voluntarias.

Ergo ejusmodi actiones simpliciter sunt voluntariae.

2. Actio violenta non habet principium externum: seu: actionum violentarum principia non sunt in ipsis agentibus.

Sed hujusmodi actionum principia sunt in ipsis agentibus. Mercator enim vim movendi membra sua in seipso habet, & liber est ad utrumque oppositorum, id est, si velit, merces abjicere vel retinere potest.

Ergo tales actiones non sunt violentae.

3. Nullae invitae actiones seu violentae laudantur vel vituperantur. At ejusmodi actiones interdum laudantur, interdum vituperantur: ac paucae sunt, quibus damus veniam, ut jactura, quam salutis suae tuendae causa mercator facit, laudatur. Si vero malit vitam amittere, vel salutem suam in discrimen adducere, non immerito vecors habetur. Ergo.

CONCLUSIO III.

Tales actiones sunt mediae seu mixtae, ita ut simpliciter quidem sint invitae, sed ratione circumstantiarum, id est, quoad loco & tempore circumscribuntur, sint potius voluntariae. Voluntas enim agentis non est hic integeris viribus, remissa est ac refracta, non plena:

Kk

arbi-

arbitrium non est purum seu sincerum, sed quadantenus vincitum: præeligit tamen quod videtur minus malum.

Hanc sententiam inter priores illas extremas mediam pro vera habeo.

Solutio ἀντιπρῆλον.

Propositio. Respondeo igitur ad primæ sententiæ syllogismi primi majorem. Quod nunquam per se susciperetur, illud est violentum, per se & in se spectatum. Quoad autem id, quod per se nunquam suscipitur, tamen propter vel insigni bonum consequendum, vel majus malum evitandū suscipitur, eatenus magis accedit ad volūtariam actionē, quàm ad invitam.

Assumptio. Actiones, quas mixtas dicimus, respectu loci & temporis, propter insigni commodum adipiscendum, vel malum fugiendum

Conclusio. suscipiuntur. Itaque potius sunt voluntariæ quàm invitæ.

Secunda resp. ad Majorem secundæ syllogismi.

Cujuscunq; actionis principium primum, id est, cum effectu proximè conjunctū (Græcè *συνεχὲς αἴτιον*) est externum, illud est violentum. Sed cujus primum, id est, remotū principium, & quod ratione temporis & generationis, non autem ratione naturæ primum est, ea actio non est violenta.

Finis mercatorem impellens ratione temporis & generationis est primum, hoc est, remotum

motum jacturæ mercium principium. Etenim ad principium illud non necesse est sequi actionem: potest enim, si velit, mercator mercem secum retinere potius, quàm abjicere. Sed si voluntas mercatoris fugam incommodi & conservationem salutis, id est, finem apprehendit, eiq; assentiens membra organica impellat, mercibusq; abjiciendis admoveat, habetur primum, id est, cum effectu proximè conjunctum, quo posito effectum poni necesse est. Hoc igitur principium primum *τῆ φύσιν* cum insit, in ipso agente pariet actionem magis voluntariam quàm invitam.

Tertia responsio ad tertii syllogismi propositionem majorem, per distinctionem.

Dicitur aliquis vi cogi vel *ἀπλῶς*, vel *κατὰ τὴν* vi cogitur simpliciter & absolute, cum principium actionis ita est externum, ut nihil conferat ad actionem is, qui agit vel patitur: ut si ventus vehemens navim in fluctibus jactet, & in hanc aliãve regionem deferat. De hoc genere actionis Major: Quicquid à vi coactè suscipitur, est violentum, vera est. Sed Minor non simpliciter vera: nam mercator confert aliquid ad ejusmodi actionem. Si enim voluntate fini apprehenso non assentiatur, si nõ moveat membra ad actionem producendam, nunquam sequetur ejusmodi actio. *Secundum quid* autem cogi dicitur, qui aliquid confert

Kk 2 ad actio-

ad actionem, & qui suscipit actionem propter fugam seu evasionem majoris mali, vel adaptionem insignis commodi, quam alias nunquam susciperet. Hoc modo major intellecta falsa est.

Eodem modo partis alterius principia suis limitationibus seu restrictionibus sunt devincienda.

 QUÆSTIO CXIX.

An omne peccatum sit actio?

Affirmatur.

SENECA accepit hoc axioma à Stoicis, quod defendo cum Scaligero: Omne peccatum est actio: addoq; inprimis verum esse in *judicio civili* seu politico. At enim inquis: Annon interdum non factum est peccatum? annon interdum non factum pro malefacto accipitur? annon sunt peccata quædam commissionis seu facti, quædam omissionis seu non facti? annon deniq; Theologi disputant, an ommissio sit omnium peccatorum maximum? Ommissio autem seu cessatio est actionis privatio. Non igitur omne peccatum est actio. Hic et si ad veritatis cursum tenendum subtilitatis vela tibi pandenda videntur; ea tamen ego nunc contraham. Non igitur nego esse vitia & commissionis & omissionis. At interim vitii omissionis omnem actionem non detra-

Object.

Solutio.

ho: